

РЕЦЕНЗИЯ

ОТ ПРОФ. Д-Р ТАТЯНА СИМЕОНОВА ИВАНОВА, Д.М.

ЧЛЕН НА НАУЧНО ЖУРИ СЪГЛАСНО ЗАПОВЕД Р-109-403 ОТ 09.07.2018Г.
ОПРЕДЕЛЕНА ЗА ИЗГОТВЯНЕ НА РЕЦЕНЗИЯ СЪГЛАСНО ЗАПОВЕД Р-109-467
ОТ 20.07.2018Г .

**ОТНОСНО: ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА НАУЧНАТА И
ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН „ДОКТОР“
В ОБЛАСТ НА ВИШЕ ОБРАЗОВАНИЕ 7. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СПОРТ,
ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 7.4. ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ, НАУЧНА
СПЕЦИАЛНОСТ „УПРАВЛЕНИЕ НА ОБЩЕСТВЕНОТО ЗДРАВЕ“**

**ТЕМА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД: „РЕХАБИЛИТАЦИОННИ ГРИЖИ И
КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ ПРИ ПАЦИЕНТИ, ПРЕЖИВЕЛИ МОЗЪЧЕН
ИНСУЛТ“**

АВТОР: АСИСТЕНТ НИКОЛАЙ СВЕТОСЛАВОВ НЕДЕВ

**НАУЧНИ РЪКОВОДИТЕЛИ: ДОЦ. Д-Р ПАРАСКЕВА МАНЧЕВА, Д.М.Н.
ДОЦ. Д-Р НАТАЛИЯ УШЕВА, Д.М.**

1. КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ ДАННИ

Асистент Николай Светославов Недев е роден на 23.11.1982 г. През 2005 г. завършва Русенски университет „Ангел Кънчев“, бакалавър, специалност „Кинезитерапия“, през 2007 г. завършва магистратура по „Здравен мениджмънт“ – МУ Варна, през 2016 г. завършва магистратура „Рехабилитация, морелечение, уелнес и СПА“ в МУ - Варна, и през 2018 г. магистратура „Кинезитерапия“ в НСА – София.

Трудовият си стаж ас. Недев започва през 2005 г. като кинезитерапевт в Първа градска болница - гр. Русе. След това от април 2006 г. до февруари 2009 г. заема длъжността „Управител“ във фирма Eleganza Beauty Center, Варна, където работи до февруари 2009г.

От 15.02.2009 г. работи в Медицински колеж Варна като заместник директор до настоящия момент. Асистент е към УС „Рехабилитатор“, курсов ръководител.

Зачислен е като докторант в самостоятелна форма на подготовка през 2016 г. със заповед на Ректора на МУ- Варна № Р-109-93 от 01.04.2016 г.

Етапите на докторантурата са спазени, няма промяна на първоначалната тема и научните ръководители и оповарял на нормативните уредби на МУ Варна и ЗИСЗ. Докторантът Недев е отчислен с право на зипита (Заповед на Ректора на МУ–Варна №Р-109-403/09.07.2018 г.).

Всички необходими документи са представени и докторантът, след проведено обсъждане на разширено заседание на Каедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“ при МУ-Варна, е допуснат до публична защита.

2. ЗНАЧИМОСТ И АКТУАЛНОСТ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Значимостта на настоящия дисертационен труд се определя от социалната значимост на мозъчния инсулт като широко разпространено заболяване с тежки последствия, водещи до инвалидност и високо ниво на смъртност. По тази причина всички постижения на диагностиката, лечението и рехабилитацията, са насочени към предотвратяването на тежките последствия и създаването на възможност за провеждането на нормален живот на засегнатите от това заболяване пациенти. Представеният дисертационен труд е актуален именно в контекста на осигуряването на високо качество на живот на пациентите, преживели мозъчен инсулт, на базата на адекватни, достатъчни по вид и обем и добре организирани рехабилитационни грижи.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд съдържа 183 страници и е структуриран в 9 основни глави: Въведение, Първа глава: Обзор върху проблемите на рехабилитационните грижи и качеството на живот при пациенти преживели мозъчен инсулт. Световен опит и национални възможности, Втора глава – Цел, задачи, хипотези, материал, методи и инструменти на изследването, Трета глава – Резултати от проведеното изследване, Четвърта глава – Изводи, Пета глава – Заключение, Шеста глава – Приноси, Седма глава – Препоръки. Останалите две глави са посветени на библиографския списък и 9 приложения.

Трудът е правилно структуриран и е онагледен с 40 фигури и 30 таблици. В библиографския списък са включени 222 литературни източника, от които 30 на кирилица и 192 на латиница.

Обзорът на литературата се характеризира с логично следващи части, посветени на съвременните виждания за необходимостта от рехабилитационни грижи и персоналната преценка на необходимостта от грижите в зависимост от функционалните способности на засегнатите органи и системи и за развиване на компенсаторни механизми, позволяващи заместването на загубени или намалени функции. Подчинени са на разсъжденията и обсъжданията на широкия спектър от трайни физиологични дефицити, които могат да настъпят, времевите рамки за провеждане на лечението и рехабилитацията, отразени в основни нормативни документи, индивидуалните особености, липсата на координация в осъществяваните грижи, като и отсъствието на регламенти за продължителността на рехабилитационните грижи. Обсъдени са и различните инструменти за определяне на рехабилитационния потенциал с оглед прогнозирането на краткосрочни и дългосрочни резултати.

Особено внимание при прегледа на научната литература е обърнато на скалите за оценка на качеството на живот, тяхната приложимост, възможност за сравняване и начин на приложение в конкретното изследване.

Аналитичният и прецизен преглед на литературата позволява формулирането на подходящи изводи, които са основата за формулиране на **целта, задачите и работните хипотези**. За постигането на целта, насочена към анализиране на предлаганите от здравната система възможности за рехабилитация на пациенти, преживели мозъчен инсулт и за разкриване навъзможностите за подобряване на тяхното качество на живот, са определени **6 конкретни задачи**.

Крайният очакван резултат е предлагането на модел за предоставянето на рехабилитационни грижи в домашни условия на пациентите, преживели мозъчен инсулт.

В работните хипотези много добре са формулирани основните допускания: наличните възможности за повеждане на рехабилитация не отговарят на потребностите на пациентите, преживели мозъчен инсулт, качеството на проведената при тях рехабилитация е ниско, недостатъчните рехабилитационни грижи водят до ниско качество на живот.

Методологията на проучването е добре подбрана, като са проведени анкетно проучване и Brunstorm тест (за оценка на засегнатите крайници при хемипареза). Анкетното проучване е за качеството на проведената рехабилитация и за оценка на качеството на живот със съответните инструменти - анкетна карта и генеричен въпросник на СЗО за оценка качеството на живот, валидиран за България.

В генералната съвкупност са включени всички живеещи в област Варна пациенти, преживели мозъчен инсулт за периода септември 2014 г. – септември 2015 г. - общо 414 лица, които представляват 89% от всички пациенти, с определена степен на инвалидност, преминали през Обща ТЕЛК на УМБАЛ „Света Марина“ – Варна.

За обработка на данните умело са приложени подходящи статистически методи – алтернативен, корелационен, непараметричен, параметричен, вариационен, дисперсионен и графичен анализи.

Получените резултати, отразени в дисертационния труд, са групирани в раздели, следващи последователността на поставените задачи. Приложените таблици и фигури са без дублиране на информацията.

Обсъждането на установените факти е направено обективно и в логическа последователност. Резултатите показват, че предоставените възможности за рехабилитация на изследваните пациенти не отговарят на техните потребности – 91% посочват, че времето е недостатъчно и считат за подходящо провеждането на продължителна рехабилитация – до 30 дни годишно.

Възможностите за рехабилитация, които са били предоставени на изследваните пациенти, са основно по клинична пътека, което се оценява като недостатъчно за пълноценното възстановяване на пациентите, поради което се налага търсене на алтернативи за удължаването на периода на рехабилитация.

Напълно сме съгласни с установения от автора факт за недостатъчния обем на оказваните грижи и недостатъчната им продължителност. Доказателствата са не само на базата на проведената анкета, но и на базата на проведения тест Brunstorm за хемипареза. Преобладаващият дял от пациентите са провели рехабилитация с продължителност само 7 дни, основно в болнична среда.

Интересно е проведеното от автора сравнение на провежданата рехабилитация в България и САЩ. Отбелязва се, че в САЩ съществува стройна система на предоставяне на рехабилитационни грижи в болници за активно лечение, в заведения за рехабилитация, както и предоставянето на домашни грижи. Проведеното сравнение е убедително и показателно за значителните различия в организационен аспект и за различието в резултатите от оказаните рехабилитационни грижи в България и САЩ.

Оценката на качеството на живот на пациенти, преживели МИ, установява резултати, които би следвало да се предоставят на заинтересуваните институции – включените в проучването пациенти се определят като такива с ниско качество на живот. Сравнителната характеристика с резултатите на други автори показва, че качеството на живот на българските пациенти се доближава до това на пациенти, на които не е била проведена рехабилитация, или без оказани здравни грижи.

Общият извод е, че пациентите, които са получили навременни и продължителни рехабилитационни грижи, имат значително по-високо качество на живот.

Това, според автора, определя и необходимостта от модел за предоставяне на дългосрочни рехабилитационни грижи в домашни условия. Идеята е да се подобри качеството на живот като се ликвидират неравенствата в достъпа до рехабилитационни грижи и се създаде възможност за намаляване на съществуващите здравни неравенства, чрез адекватна организационна форма, подходящи връзки, необходими партньори и възможности за финансиране.

Направените изводи са добре представени и напълно отговарят на поставената цел и задачи. Основният извод е, че рехабилитационните услуги, които се предоставят в настоящия момент са недостатъчни, не са с необходимото качество и не осигуряват подходящо ниво на качеството на живот.

Напълно приемам препоръките на автора към различните институции и се надявам, че те ще намерят своето решение в полза на промени в нормативни документи, разработването на програми и по-бързото ориентиране към осигуряването на домашна рехабилитационна грижа.

Приносите са добре очертани и ги приемам по начина, по който са формулирани от автора – с теоретичен и практико-приложен характер. Те са лично дело на докторанта.

Публикационната активност във връзка с дисертационния труд на асистент Николай Недев напълно отговаря на количествените критерии на ЗРАСРБ и Правилника на МУ – Варна - представени са 4 публикации, свързани с темата на дисертационния труд.

Авторефератът е написан на 56 стр., отговаря на изискванията и отразява адекватно резултатите, описани в дисертационния труд. Много добре е онагледен и е подходящо оформен.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният дисертационен труд на тема **„Рехабилитационни грижи и качество на живот при пациенти, преживели мозъчен инсулт“** с автор асистент **Николай Светославов Недев** за присъждане на образователната и научна степен **„Доктор“**, напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника на МУ-Варна за присъждане на тази образователна и научна степен.

Темата на дисертационния труд е значима в контекста на осигуряването на подходящо ниво на качеството на живот на пациенти, преживели мозъчен инсулт чрез полагане на усилия за усъвършенстване на организацията на предоставяните рехабилитационни грижи.

Целта и задачите на проучването са ясно формулирани и са напълно реализирани. Изследванията са коректни, достатъчни по обем и са анализирани на базата на статистически доказателства.

Дисертационният труд е онагледен подходящо, написан е на добър научен стил. Изводите са стегнати и приемливи.

Това ми дава основание да считам, че дисертационният труд отговаря напълно на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“, поради което давам положителна оценка.

**УБЕДЕНО ПРЕДЛАГАМ НА ЧЛЕНОВЕТЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ ДА
ГЛАСУВАТ ПОЛОЖИТЕЛНО ЗА ПРИСЪЖДАНЕТО НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА
И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“ НА АСИСТЕНТ НИКОЛАЙ СВЕТОСЛАВОВ
НЕДЕВ
В ОБЛАСТ НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ 7. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СПОРТ,
ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 7.4. ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ,
НАУЧНА СПЕЦИАЛНОСТ „УПРАВЛЕНИЕ НА УПРАВЛЕНИЕ НА
ОБЩЕСТВЕНОТО ЗДРАВЕ“.**

СОФИЯ, 01.08.2018Г.

РЕЦЕНЗЕНТ:
(ПРОФ. Д-Р ТАТЯНА ИВАНОВА, Д.М.)

